

Facaden Skomagergade 29.

CARL DAM

MANUFAKTUR-VAREHUS

Der er næppe noget Omraade indenfor Handelen, hvor de skiftende Tider afspejles saa tydeligt som i Manufakturbranchen. Man kan skrive Historie blot ved en Gennemgang af Klædedragterne og alt, hvad dertil hører.

Egtvedpiggen — der nu hviler i sit lille Gravkammer inde paa Nationalmuseet — gik for 3000 Aar siden med en primitiv men klædelig Dragt af Stof. Fra hende stammer alle Tidens danske Kvinder ned, og alle har de arvet deres Stammomders søde og klædelige Interesse for Tøj. Baade det man gaar i og det man omgiver sig med.

Orgier i Tøj har været fejret i de store Perioder i Nationernes Historie. Renæssancens frodige Mennesker struttede af dyre Stoffer, af Læder og ædle Metaller, det ene Lag udenpaa det andet, Kvinderne paa Tidens Billeder ligner udstoppede Tøjdukker, de kan næppe bevæge sig for Tyngden af de mange Klæder. Rokokoens yndefulde Menuet blev traadt i fornemt strut-

tende Fiskebensskorter og letsindigt udringede kniplingsbesatte Dragter, en Duft af galant og forfinet Grandezza staar der om Billederne fra Solkongens Hof i Versailles. Paris var dengang som senere Modernes By, den eneste.

Empirestilens strenge, men ak saa kokette, Enkelhed afløste den kniplingsprydede gyldne Periode. Paa Jens Juels og Abildgaards Portræter smiler vor Tipoldemoder os imøde, græsk at se til i sin lange Stadskjole, dybt udskaaet over Barmen og med det højtiddende Bælte, Klassicismens funkis-agtige Tid.

Stofferne skifter og Kramboden trænges hver evige Sæson igennem af ivrige Damer, der vil se og prøve det nyeste nye. I Fjor var det saadan og i Aar noget ganske andet, man kan simpelthen ikke forstaa, at man kunde holde ud at gaa med saadan noget. En Tid er de lette og lyse Stoffer i Vælten, men Smagen skifter og tunge drapperiagtige Velourer og Atlasker afløser de vævre Silker. Man tilslører sig igen, Moden

bliver strengere, Romantikens Tid ligesom gemmer sit rigt bølgende Sind under et Tugtens tunge Klædebon.

Se Billederne af Fru Gyllembourg eller Grevinde Danner — de ældste af os kan huske gamle kvindelige Slægtninge, der saa saadan ud — med de stift struttede Krinoliner, et vældigt Panser, der gav Luft om Damen. Tre Skridt fra Livet! Og det var ikke lette

Carl Dam.

Ting, der dækkede dem. Tung Brokade, Atlask og den Slags, naar det skulde være rigtig fint. Fløjl maaske, eller til daglig Brug svære og varme Uldstoffer, i sig selv en Byrde og højhalset med hvide Strimler i Halsen, ærbart og lukket. Og det var heller ikke Smaa-ting for den Sags Skyld, der skjulte sig under Krinolinen beskyttende Panser. Bommese og Uld, Skørter og Klokke, det ene Lag efter det andet, de havde det varmt, men var jo ikke vant til andet.

En moderne Kvinde vilde kvæles i Løbet af en Time, hvis hun blev puttet i Oldemoders tunge Hylster. Udviklingen har i Løbet af et Aarhundrede skabt en helt ny Kvindetype, der slet ikke vilde kunne underkaste sig de Vilkaar, som Kvinden den Gang levede under, hun vilde knapt kunde genkende eller akceptere Væsenet dér i den voldsomme Udstaffering som en Kvinde. Og alligevel, hvis hun ser rigtigt efter, genkender hun dog sig selv i Oldemoders lyse, skælmske Øjne og i hendes forborgne Smil. For Kvinden er, dybest set, dog stadig den samme.

Det er ogsaa hende, der bestemmer, hvordan der skal se ud i Hjemmet — selv om Mændene, der betaler for det, gaar og tror, at det er dem. Og i hendes skiftende Modepaafund afspejler sig hele Hjemlivets skiftende Atmosfære, saadan som vi kan følge den op gennem Aarene bare fra Klunketidens tætlukkede Drapperistuer, hvor tungt Fløjl og dystre Uldstoffer dæmpede Lyset i de store Stuer og lukkede Menneskene inde i en lunet og utilgængelig Verden.

Nu skinner Solen Dagen lang ind gennem tynde og lette Gardiner og fylder de lyse Stuer med Glans. Lette Møbler indbyder til Hvile, betrukket med lyse og muntre Stoffer i mange Farver — og Kvinden selv, sprunget ud som en Blomst i korte Kjoler og praktiske Hjemmedragter, der ikke er mere indviklede, end at hun kan sy dem selv, hun minder ikke i det ydre meget om Fortidens Klunkedame med Pufærmerne og Tournyren, med det upraktiske lange Sløb og en komisk men allerkæreste lille tosset Parasol over en kækt svungen Kapothat.

Tiderne vil skifte igen og Fremtiden vil bringe nye og mærkelige Paafund til Verden. Stofferne maa strækkes og rækkes som Opfindsomheden kræver det, men det ser jo ud, som om Materialerne er uudtømmelige i deres Variationsmulighed. Og hele Tiden er det Manufakturhandleren, der skal følge med og forstaa, hvad Tiden kræver af ham og ikke mindst, hvad Damerne kræver. Han skal kunne vejlede og raade og han skal ikke mindst have et aabent Blik for, hvad der ligger i Tiden og hvad der skal komme.

Den tørre og tætte, men ikke tunge Luft, der kan minde om gammel Vin, er noget ganske særligt for Manufakturforretningen, en Atmosfære, i hvilken enhver Kvinde aander med Velbehag. Der er ligesom gemt Tradition i den. Intet Under, at Manufakturforretningen er et af de virkelige Samlingssteder for Byens Damer. Naar altsaa Indehaveren forstaaer sit Kram.

Carl Dam er en af dem, der har forstaaet det.

Han har tilbragt et langt Liv mellem Manufakturvarer, og i 15 Aar har han nu drevet det kendte Manufaktur-Varehus i Skomagergade 29.

Carl Dam er født den 20. Juli 1879. Da han var ganske ung, kom han i Lære hos Crome & Goldschmidt, der dengang havde deres Hovedforretning liggende i Skanderborg. Det var et godt Lærested, hvor han fik en grundig Uddannelse til sin fremtidige Virksomhed.

I 1906 startede Carl Dam med sin første Forretning; det var i Nykøbing paa Mors, hvor han købte en Manufakturhandel, hvor to Indhavere efter hinanden efter faa Aars Forløb havde maattet give op, og det var ikke særligt trøsterigt for den unge Købmand at høre fra Byens Borgere, at der næppe kunde trives en Forretning paa denne Plads i Byen. Men Carl Dam gjorde Spaamændene til Skamme og førte hurtigt Forretningen frem til en solid og indbringende Virksomhed. Paa denne Plads blev han til 1920, paa hvilket Tidspunkt en anden Manufakturforretning i Byen, „Flensborg Lager“ købtes, og den gamle Handel blev flyttet derhen.

Grundet paa yderligere Virkelyst købte Carl Dam sig i 1925 ind i en Skotøjsfabrik i Holbæk, var Direktør for denne Virksomhed et Aarstid og afhændede saa

sine Interesser og drev derefter en gros Virksomhed indenfor Skotøj til 1928, da han den 1. Juli overtog en Forretning i Roskilde efter von Halle, der havde drevet denne i en Aarrække fra 1910.

Carl Dam fik efterhaanden Forretningen i Roskilde ført frem til en solid og indbringende Virksomhed og kan glæde sig over god og støt Fremgang og sine Kunders Tillid, dette trods disse vanskelige Tider, der jo ikke er allermest gunstig for Manufakturbranchen, der maaske i højere Grad end de fleste slaas med Begrebet Erstatningsvarer og mangelfuld Tilførsel.

Carl Dam har stadig beholdt sin Handel i Nykøbing Mors og driver denne ved Hjælp af Bestyrer; ogsaa denne Forretning er af de gode solide og er i stadig og støt Fremgang.

Interior fra Forretningen.